

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. д-р Пенка Шапкива

относно дисертационен труд на тема : **„СЪВРЕМЕННИ ПОДХОДИ ЗА
СТИМУЛИРАНЕ НА КОМУНИКАТИВНИТЕ СПОСОБНОСТИ ПРИ ДЕЦА ОТ
АУТИСТИЧНИЯ СПЕКТЪР“**

за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по докторска програма Специална педагогика (на английски език), в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2 Педагогика

Докторант: Константинос Магалиос

Научен ръководител: проф. д-р Неда Балканска

1. Съответствие на процедурата с действащата нормативна уредба

Настоящата рецензия е изготвена в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

2. Общо биографично представяне на кандидата (образование, квалификации, професионален опит и др.)

Кандидатът за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ Константинос Магалиос е роден в Гърция и завършва средното си образование в гр. Катерини-Гърция.

През 2010 г. придобива диплома за бакалавър по начално образование от Департамента по хуманитарни науки на Егейски университет в гр. Родос (Гърция).

През май 2013 г. получава диплома за магистър по специално образование от Софийски университет "Св. Климент Охридски".

През 2021 г. придобива магистърска степен по Модели на планиране и развитие на образованието от Департамент по хуманитарни науки, при Егейски университет, гр. Родос (Гърция).

През 2021г. придобива специалност специалист по начално образование в Калимнос (Гърция).

От 2018г до 2021г. докторантът работи като специалист (преподавател) по специално образование основно в Атина (Гърция).

От 2016 г. Константинос Магалиос си партнира с гръцката асоциация: „Съюз на родители и настойници с деца с увреждания“ в подкрепа на деца със СОП.

Актуалност на проблема: Дисертационният труд е посветен на актуална и дискуссионна тема, с важно социално значение. Дисертационният характер на разработката се определя от нейния интердисциплинарен характер.

Структура и съдържание на дисертационния труд:

Представената ми за рецензия разработка е прецизно оформена в техническо отношение и коректно структурирана, според изискванията.

Макроструктурата на дисертационния труд е в съответствие с традиционните стандарти и норми на съвременното научно изследване.

Разработката е с обем от 178 стр. Структурирана е с увод, четири глави, дискусия, заключение, библиографска справка, съдържаща 155 литературни източника на латиница, повечето от които са публикувани през последните 10-15 години и приложения, които не би следвало да се номерират като отделни страници.

По мое мнение в уводната част на разработката е необходимо по- ясно и точно да бъдат формулирани научния проблем, както и предмета, целите и задачите на изследването . В допълнение докторантът би могъл да очертае рамката на научното изследване, изчерпателно да аргументира концепцията на изследването, както и авторска позиция за значимостта на изследователския проблем в контекста на специалната педагогика.

Теоретичната част обхваща две глави . Първа глава съдържа теоретичен анализ на понятието „комуникативни умения“, както и на методи за подобряване на

комуникативните умения при ученици със РАС в начална училищна възраст. Тук докторантът прави интересна интерпретация за употребата на понятието комуникативни умения в контекста на разглежданата тема.

Тук докторантът прави интерпретация на понятието аутизъм, описани са различни причинни фактори за РАС, някои форми на РАС, както и някои диагностични критерии и процедури за оценка на разстройството от аутистичния спектър. Специално внимание е отделено на различни подходи за корекционно-терапевтично въздействие, по-често прилагани в образователната практика в международен аспект. С цел обогатяване на разработката в съдържателно отношение може да се проследи динамиката на научни идеи за РАС, отразени в различни теории (психоаналитични, поведенчески, когнитивни и неврокогнитивни).

Втора глава съдържа задълбочен анализ на особеностите на общуването при децата с РАС, като една от проблемните области в развитието, свързана с трудности, които тези деца срещат в процеса на обучение в образователната практика.

Трета глава включва методологията на изследването. Описани са коректно субекта, обекта, основната теза, целта, задачите и хипотезите на изследването, както и методологични стратегии за събиране на емпирични данни.

Представена е извадка от 100 човека-работещи в сферата на специалното образование в Гърция. Участниците работят в структури за специално образование или в общообразователни звена като паралелни помощни учители или в интеграционни секции.

За целите на емпиричното проучване е използван въпросник. Първата част на въпросника се състои от въпроси относно характеристиките на участниците, втората част включва въпроси относно използването на алтернативни форми на комуникация и последната част на въпросника включва въпроси относно достъпността, прилагането и ефективността на алтернативните форми на комуникация. Използван е методът – анализ на индивидуален случай от практиката.

Резултатите от емпиричното проучване са представени в трета глава по един добре структуриран начин (цветни таблици, диаграми, хистограми) с ясна

последователност. Данните от това проучване са анализирани чрез статистическата програма SPSS22.0. Това е програма, която анализира статистическите данни. При неговото изграждане са положени усилия, за да се гарантира, че статистическите процедури са математически и статистически коректни. Докторантът прави последователен количествен анализ.

Направените изводи и препоръки в края на дисертационния труд се базират на количествен и качествен анализ на емпирични данни.

Докторантът посочва конкретни приноси моменти на изследователската работа.

Автореферат и публикации:

Авторефератът е с обем от 73 стр. Представените от докторантката публикации са три на брой по темата на дисертацията.

Критични бележки, препоръки и въпроси:

1. Уводът следва да се прецизира;
2. Не става ясно приложени ли са индивидуални обучителни техники, съобразно описаните индивидуални случаи на деца с аутизъм и какви са конкретните изводи в тази връзка;
3. Докторантът акцентира на количествената обработка на данните от проучването, но направения качествен анализ може да бъде по-задълбочен;
4. Не се отчита ролята на статистическите методи за доказване на хипотезите. Статистическият анализ чрез програма SPSS22.0. остава невидим и не става ясно доколко статистически значими са резултатите от проучването. Тъй като обсъждането на резултатите е същността на дисертационния труд, която е свързана с анализ на собствените резултати в контекста на литературните данни, би било добре да се обърне повече внимание на статистическия анализ, чрез който се изключват или потвърждава заложените хипотези. Дискусията следва да обобщи това, което е постигнато до момента, какво е новото, което да се сравни с вече известното в научната литература.
5. Броят на изводите обичайно е равен на броя на постигнатите задачи и затова би било добре да се прецизират допълнително.
6. Посочените в края на разработката приноси могат да бъдат по-убедително представени, като се структурират като „ фундаментални“ и „ практически“.

Въпроси:

1. Чрез предвидените въпросници за учители може ли да се направи оценка за ефективността на методите за стимулиране на комуникативните учения при деца с РАС?
2. Защо мненията на педагозите са важни и какво предполагат като тенденции в образователната практика в Гърция?

Заклучение:

Текстът на разработката е ясен и аналитичен. Между отделните части на дисертацията има логическа и смислена връзка. Стилът е стегнат и не се откриват фрапантни грешки по отношение на пунктуацията.

Независимо от направените бележки и препоръки, предлагам на членовете на научното жури да допуснат докторанта до външна защита и дисертационния труд да бъде оценен по достойнство!

Дата: 31.02. 2023г.

Рецензент: доц д-р П. Шапкова

